CYNLLUN LLESIANT LLEOL

CEREDIGION (DRAFFT)

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion

2023-2028

Caru·Love Ceredigion

Cysylltwch â ni

🖂 **Post:**

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion
Canolfan Rheidol
Rhodfa Padarn
Llanbadarn Fawr
Aberystwyth
Ceredigion

Ffôn:

01545 570881

Mae **Fersiwn Testun Plaen** neu **Fersiwn Hawdd ei Ddarllen** o'r ddogfen yma ar gael o Gyngor Sir Ceredigion

Statws: Drafft

Cymeradwywyd gan y BGC:

Dyddiad Cyhoeddi:

(Tudalen flaen wedi'i dylunio gan ddefnyddio adnoddau o Freepik.com)

CYNNWYS

1.	Rhagair	4
2.	Cyflwyniad	5
3.	Cynllun ar Dudalen – Crynodeb o amcanion ac uchelgeisiau'r Cynllun Llesiant	6
4.	Y Cynllun Llesiant a pham mae ei angen arnom:	7
	• Y saith nod Llesiant	7
	• Datblygu cynaliadwy	8
	• Y Pum Ffordd o Weithio	8
5.	Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion – cydweithio yng Ngheredigion	9
6.	Strategaethau, cynlluniau a rhaglenni gwaith allweddol eraill	10
7.	Sut rydym wedi datblygu'r cynllun	10
8.	Ein hamcanion llesiant	11
9.	Atodiad 1: Cyfrannu at y saith Nod Llesiant	23

DRAFT

Rhagair

Mae'n bleser gennyf gyflwyno Cynllun Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) Ceredigion. Dyma'r ail Gynllun Llesiant 5 mlynedd ac mae'n adeiladu ar gynllun 2018-2023, gan ystyried gofynion a disgwyliadau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

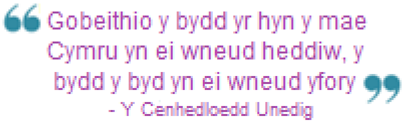

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn unigryw i Gymru ac yn cynnig cyfle pwysig i wneud newid cadarnhaol, hirhoedlog i genedlaethau'r presennol a'r dyfodol gan sicrhau bod yr holl wasanaethau cyhoeddus yn cydweithio er budd llesiant Cymru.

Buom bob amser yn ffodus i gael trefniadau gweithio da rhwng partneriaid yng Ngheredigion, ac mae'r Ddeddf hon yn darparu'r uchelgais, y caniatâd, a'r rhwymedigaeth gyfreithiol i wella ein llesiant cymdeithasol, diwylliannol, amgylcheddol ac economaidd.

Trwy'r asesiad o lesiant a chlywed gan ein cymunedau, gwerthfawrogwn yr amgylchedd rydym yn byw ynddo ond gwyddom ein bod yn wynebu heriau, nid yn unig oherwydd yr effaith y mae Covid-19 wedi'i chael, ond oherwydd bydd costau byw, amcanestyniadau poblogaeth a phrinder sgiliau yn cael effeithiau pellgyrhaeddol. Hefyd disgwyliwn weld effeithiau cynyddol newid hinsawdd ar gymunedau.

Mae'r rhain yn faterion cymhleth sydd wedi'u plethu trwy ein cymunedau ond mae angen mynd i'r afael â nhw mewn ffordd gydweithredol. Mae hyn yn rhoi cyfle i gymunedau siapio eu dyfodol hirdymor ac rydym wedi ymrwymo i lunio a darparu gwasanaethau'n well gyda chymunedau er mwyn gwella llesiant yng Ngheredigion.

Y Cynghorydd Bryan Davies Cadeirydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion ac Arweinydd Cyngor Sir Ceredigion

DRAFT

Cyflwyniad

Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) Ceredigion wedi ymrwymo i gydweithio i wella llesiant yng Ngheredigion nawr ac yn y dyfodol. Nid yw gweithio mewn partneriaeth yn rhywbeth newydd ac mae gennym hanes hir o weithio fel hyn. Mae ein cynllun llesiant yn amlinellu'r pethau y bydd BGC Ceredigion yn cydweithio i'w cyflawni dros y pum mlynedd nesaf; ein hamcanion a'n camau llesiant, yn ogystal â sut rydym am i Geredigion edrych ymhen 10 mlynedd. Mae rhagor o wybodaeth am Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion ar gael yma.

Aelodau Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion

Mae'r Cynllun Llesiant hwn wedi'i lywio gan yr Asesiad o Lesiant Leol cynhwysfawr a gynhaliwyd yn ystod 2021-2022. Edrychodd yr asesiad hwn ar yr asedau a'r heriau y mae ein cymunedau yn eu hwynebu o ran eu llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol ac elfen bwysig ynddo oedd yr ymgysylltiad â chymunedau yng Ngheredigion. Edrychwyd ar gyfoeth o ddata.

Cafodd y cyfoeth hwn o ddata, gan gynnwys amcanestyniadau poblogaeth hirdymor, tueddiadau amgylcheddol ac economaidd ei goladu gan helpu i sefydlu'r Amcanion Llesiant arfaethedig y mae'r Cynllun Llesiant hwn yn seiliedig arnynt. Ymgysylltwyd â'n cymunedau, ein partneriaid, Llywodraeth Cymru, a Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, ymhlith eraill, i geisio barn ac awgrymiadau pellach ynghylch a oedd yr amcanion yn briodol ac yn adlewyrchu anghenion llesiant y sir. Mae Bwrdd Gwasanaethau Ceredigion yn gweld y Cynllun Llesiant hwn fel cyfle pwysig i gryfhau a dwyn ynghyd rhaglenni gwaith heb ffiniau sefydliadol.

Ein cam nesaf fydd datblygu a gweithredu cynllun cyflawni gyda chamau gweithredu manwl i'w cwblhau; byddwn yn parhau i gynnwys ein cymunedau i lunio ein gwaith, cymhwyso egwyddorion adolygu parhaus a rhannu ein cynnydd wrth i ni fynd yn ein blaenau.
Mae'r amcanion llesiant a'n huchelgeisiau i'w cyflawni wedi'u crynhoi ar y dudalen nesaf.

DRAFT

CRYNODEB O AMCANION AC UCHELGEISIAU'R CYNLLUN HWN:

TRAWSBYNCIOL	**MYND I'R AFAEL Â CHALEDI A THLODI** **Cydweithio i gyflawni uchelgeisiau cyffredin ar gyfer mynd i'r afael â thlodi ac anghydraddoldebau yng Ngheredigion oherwydd gall y rhain gael effaith ar draws y pedwar piler llesiant – llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol**			
Piler Llesiant	**1. Llesiant Economaidd**	**2. Llesiant Cymdeithasol**	**3. Llesiant Amgylcheddol**	**4. Llesiant Diwylliannol**
Amcanion	**Cydweithio i sicrhau economi gynaliadwy sydd o fudd i bobl leol ac sy'n adeiladu ar gryfderau Ceredigion.**	**Cydweithio i leihau anghydraddoldebau yn ein cymunedau a defnyddio atebion cymdeithasol a gwyrdd i wella iechyd corfforol a meddyliol.**	**Cydweithio i gyflawni mentrau datgarboneiddio yng Ngheredigion i ddiogelu a gwella ein hadnoddau naturiol.**	**Cydweithio er mwyn i gymunedau deimlo'n ddiogel a'u bod wedi'u cysylltu, gan hyrwyddo amrywiaeth ddiwylliannol a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg**
Uchelgeisiau	Cefnogi gwaith y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol i sicrhau bod anghenion lleol a bylchau sgiliau yn cael eu nodi ac yn cael sylw Manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd ariannu yn y dyfodol i gyflawni amcanion y BGC Ystyried ffyrdd arloesol o wneud cadwyni cyflenwi yn fwy effeithlon gan gefnogi'r economi leol yr un pryd Sefydliadau'r BGC yn ysgogi cyfranogiad mwy cynhwysol mewn gwaith teg, cynaliadwy fel rhan o'r ymdrechion i ddatblygu economi llesiant	Rhoi sylw i anghydraddoldebau daearyddol trwy waith seiliedig ar le sydd wedi'i wreiddio yn y gymuned er mwyn sicrhau grymuso hirdymor Gwella mynediad anghyfartal at fwyd iach a gweithio i wella cynaliadwyedd y system fwyd yng Ngheredigion Presgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas, a ddarperir gan wasanaethau sydd wedi'u cydgysylltu'n dda, yw'r dull atgyfeirio arferol a derbyniol ar gyfer gwella iechyd Manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wella a hyrwyddo potensial cysylltedd digidol.	Ceisio cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio o fewn cymunedau Cyrraedd statws Sero Net erbyn 2030 Uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd Paratoi ar gyfer effeithiau newid hinsawdd	Ceredigion yn fan lle mae amrywiaeth ddiwylliannol a'r Gymraeg yn cael eu dathlu Y gymuned yn cael ei chynnwys er mwyn i bobl deimlo eu bod wedi'u grymuso ac yn wybodus er mwyn sicrhau diogelwch cymunedol lleol Ceredigion yn lle diogel gydag amgylchedd awyr agored hygyrch ac iach y mae pawb yn ei ddefnyddio a'i fwynhau

Y Cynllun Llesiant a pham mae ei angen arnom

Y saith nod llesiant

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn ymwneud â gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn gofyn i bob gwasanaeth cyhoeddus, e.e., cynghorau, iechyd, yr heddlu, yr amgylchedd, tân a sefydliadau trydydd sector i gydweithio i wella llesiant i bawb yng Nghymru a gweithio tuag at y saith nod llesiant;

- Cymru lewyrchus
- Cymru gydnerth
- Cymru iachach
- Cymru sy'n fwy cyfartal
- Cymru o gymunedau cydlynus
- Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
- Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Mae'r Ddeddf hefyd yn manylu ar y ffyrdd y mae'n rhaid i gyrff cyhoeddus penodedig gydweithio i wella llesiant Cymru. Mae'n gwneud i'r cyrff cyhoeddus a restrir yn y Ddeddf feddwl mwy am y tymor hir, gweithio'n well gyda phobl a chymunedau a gyda'i gilydd, ceisio atal problemau a defnyddio dull mwy cydgysylltiedig. Bydd hyn yn ein helpu i greu Cymru lle rydym ni i gyd am fyw, nawr ac yn y dyfodol.

DRAFT

Datblygu cynaliadwy

Mae'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth wraidd Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru). Mae hyn yn golygu bod angen i ni weithio mewn ffordd sy'n gwella llesiant pobl heddiw heb wneud dim a allai wneud pethau'n waeth i genedlaethau o fabanod, plant, pobl ifanc, oedolion, a phobl hŷn yn y dyfodol, mewn geiriau eraill, ein holl deuluoedd, hen bobl a phobl ifanc, ein ffrindiau a'n cymdogion. Rydym wedi defnyddio'r egwyddor datblygu cynaliadwy i ddatblygu ein cynllun.

Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion yn gweld y Cynllun Llesiant hwn fel cyfle pwysig i gryfhau'r gwaith a wneir gyda'n gilydd i wella llesiant ein cymunedau a'i gyfraniad at yr effaith genedlaethol a rhyngwladol ehangach.

Y Pum Ffordd o Weithio

I'n helpu i roi'r egwyddor datblygu cynaliadwy ar waith wrth gynllunio a gwneud penderfyniadau, mae Deddf Llesiant 2015 yn gofyn bod cyrff cyhoeddus yn ystyried y "Pum Ffordd o Weithio". Mae'r ffyrdd hyn o weithio'n ein helpu i gydweithio'n well fel un gwasanaeth cyhoeddus, i fynd i'r afael â'r heriau a wynebwn fel sir, i leihau tlodi, gwella cydraddoldeb, creu economi carbon isel, neu gyfrannu at gymunedau hyfyw, diogel, wedi'u cysylltu'n dda â'i gilydd

Cydweithio yng Ngheredigion

Mae Gwasanaethau Cyhoeddus yng Ngheredigion wedi cytuno i ddod at ei gilydd i ddatblygu gwasanaeth cydweithredol sy'n rhoi cymunedau wrth ei wraidd. Maent wedi cytuno i symud y rhwystrau rhwng gwasanaethau cyhoeddus a gweithio mewn ffordd ataliol i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yr ardal trwy gyfrannu at gyflawni'r nodau llesiant cenedlaethol. Mae Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion yn cynnwys uwch gynrychiolwyr o'r sefydliadau canlynol sydd wedi cydweithio i ddatblygu'r cynllun hwn.

Ni all unrhyw un o'n pedwar amcan gael eu cyflawni'n effeithiol ar ei ben ei hun gan un sefydliad yn unig ac felly bydd gan holl bartneriaid y BGC a nodir isod rôl i'w chwarae wrth gyflawni'r ymrwymiadau a nodir yn y cynllun hwn.

Aelod-Sefydliadau Statudol

Cyngor Sir Ceredigion
Cyfoeth Naturiol Cymru
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda
Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Sefydliadau a wahoddwyd i gymryd rhan

Llywodraeth Cymru
Comisiynydd Heddlu a Throseddu Dyfed Powys
Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol
Iechyd Cyhoeddus Cymru
Prifysgol Aberystwyth
Coleg Ceredigion
Un Llais Cymru
Heddlu Dyfed Powys
Yr Adran Gwaith a Phensiynau
Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant
Llyfrgell Genedlaethol Cymru
Cymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Ceredigion

Aelodau Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion

DRAFT

Strategaethau, cynlluniau a rhaglenni gwaith allweddol eraill:

Mae BGC Ceredigion yn cydnabod bod strategaethau, cynlluniau a rhaglenni gwaith corfforaethol eraill yn eu lle eisoes yn y sir a lle bo'n briodol gellir gwella effaith y rhain ymhellach trwy gydweithio. Mae enghreifftiau yn cynnwys; Datganiad Ardal Canolbarth Cymru CNC, Cynlluniau Seilwaith Gwyrdd, Model Cymdeithasol Llesiant, Strategaeth Economaidd Cyngor Sir Ceredigion, Strategaeth Cynaliadwyedd a'r Amgylchedd (Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru) ymhlith eraill.

Bydd y BGC yn sicrhau bod y rhain yn cael eu hystyried lle bo'n briodol ac yn cyfrannu at y gwaith a wneir, gan sicrhau bod cysylltiadau perthnasol yn cael eu gwneud a bod cyflawni yn cael ei gryfhau.

Adnoddau

Er nad oes unrhyw adnoddau ychwanegol i gefnogi'r cynllun hwn a'r ffyrdd gwahanol o weithio, rydym yn cydnabod, trwy gydweithio a chynnwys cymunedau, y gallwn fod yn fwy effeithlon, darparu gwasanaethau â mwy o ffocws, rhannu ein hasedau, a chael llawer mwy o effaith.

Sut rydym wedi datblygu'r Cynllun

Cyn i ni ddatblygu'r cynllun hwn, cynhaliwyd asesiad o lesiant. Pwrpas yr asesiad yw cael darlun cynhwysfawr o gyflwr llesiant pobl a chymunedau lleol Ceredigion, nawr ac i'r dyfodol. Fe'i defnyddiwyd fel sail tystiolaeth i osod yr amcanion yn y cynllun hwn a helpu i lywio'r hyn y bydd BGC Ceredigion yn ei wneud dros y 5 mlynedd nesaf i wella llesiant pobl a chymunedau yn y sir. Mae Ffigur 1.5 yn dangos cylch cynllunio'r BGC o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015).

Roedd ein hasesiad wedi dweud llawer wrthym am lesiant cymdeithasol, economaidd, diwylliannol ac amgylcheddol pobl a chymunedau Ceredigion. Mae'r casgliadau y daethpwyd iddynt yn seiliedig ar yr holl dystiolaeth a gasglwyd yn ystod yr asesiad, yn feintiol ac yn ansoddol, ac fe'u lluniwyd yn ystod camau dadansoddi data, ymgysylltu ac ysgrifennu'r asesiad.

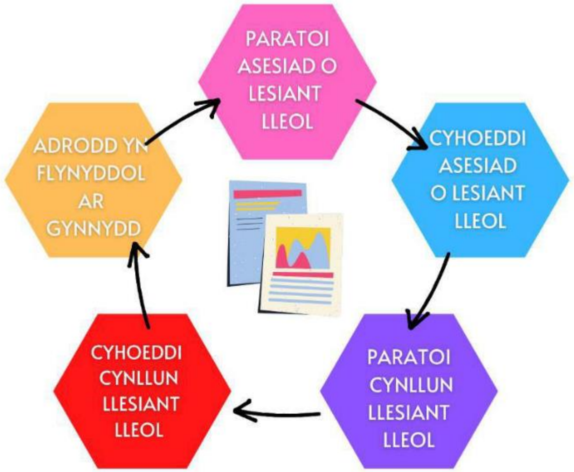

Mae'r Asesiad wedi'i lywio gan ddata, ymchwil a chasglu tystiolaeth, o wrando ar bobl a rhanddeiliaid a thrwy ystyried tueddiadau'r dyfodol a'r pethau y gallwn eu rhagweld a allai ddigwydd yfory y mae angen i ni ddechrau cynllunio ar eu cyfer heddiw.

Cymeradwyodd BGC Ceredigion Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022 ar ddechrau Mawrth 2022 (mae hwn i'w weld yma). Arweiniodd hyn at nodi a chytuno ar y pedwar amcan canlynol a fydd yn pennu beth fydd BGC Ceredigion yn ei wneud dros y 5 mlynedd nesaf i wella llesiant pobl a chymunedau yn y sir. Mae pob un o'r amcanion hyn yn ffurfiol sail i'r Cynllun Llesiant Lleol 2023-2028.

Ein Hamcanion Llesiant:

1. **Llesiant Economaidd:** Byddwn yn cydweithio i sicrhau economi gynaliadwy sydd o fudd i bobl leol ac sy'n adeiladu ar gryfderau Ceredigion.

2. **Llesiant Cymdeithasol:** Byddwn yn cydweithio i leihau anghydraddoldebau yn ein cymunedau ac yn defnyddio atebion cymdeithasol a gwyrdd i wella iechyd corfforol a meddyliol.

3. **Llesiant Amgylcheddol:** Byddwn yn cydweithio i gyflawni mentrau datgarboneiddio yng Ngheredigion i ddiogelu a gwella ein hadnoddau naturiol.

4. **Llesiant Diwylliannol:** Byddwn yn cydweithio er mwyn i gymunedau deimlo'n ddiogel a'u bod wedi'u cysylltu, gan hyrwyddo amrywiaeth ddiwylliannol a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.

Yn ogystal â'r pedwar amcan hyn, teimlwyd bod angen ffocws penodol ar fynd i'r afael â chaledi a thlodi gan fod ganddo'r potensial i gysylltu â phob un o'r amcanion. Felly, mae hwn wedi cael ei adnabod fel thema drawsbynciol.

Yn ystod Mai a Mehefin 2022 ymgysylltwyd â sefydliadau BGC, busnesau, cymunedau, ac aelodau'r cyhoedd i gasglu barn ar yr hyn y dylai'r BGC ei wneud i gyflawni'r pedwar amcan, ac mae'r canlynol yn rhoi manylion am yr hyn y mae'r BGC yn bwriadu ei wneud i roi sylw iddynt.

DRAFT

Amcan Trawsbynciol: Mynd i'r afael â chaledi a thlodi
Pam mae hon yn thema drawsbynciol â blaenoriaeth: • Mae tlodi plant yng Ngheredigion yn uwch na'r cyfartaledd ac wedi gweld y cynnydd ail uchaf yn genedlaethol ers 2014/15. Yng Ngheredigion mae 3,459 o blant yn byw mewn tlodi[1]. • Mae'r data sydd ar gael yn awgrymu bod tlodi mewn gwaith yn cynyddu ac mae'n parhau i fod yn her allweddol i aelwydydd, yn enwedig yng Ngogledd Aberystwyth, Aberteifi ac Aber-porth a De Aberystwyth[2]. • Mae tlodi incwm yn un o Dangosyddion Cenedlaethau Llywodraeth Cymru. Mae'r dangosydd yn mesur anghydraddoldeb incwm, dim safonau byw. Dydy Ceredigion ddim yn perfformio yn dda ar y mesur yma, mae bron traean yr aelwydydd yng Ngheredigion (10,250) yn byw mewn tlodi (ar lai na 60% o incwm cyfartalog y DU)[3] ac mae'r ffigur yn cynyddu. Rhwng 2018 a 2020 roedd y nifer o aelwydydd yn byw mewn tlodi wedi cynyddu gan 9% (neu 856 o aelwydydd). • Roedd plant a phobl ifanc o ardaloedd o dlodi yn wynebu risg uwch o iechyd meddwl a llesiant gwael. Mae pandemig COVID-19 yn creu heriau newydd i'r Gwasanaethau Cymdeithasol o ran adnabod plant sydd mewn 'perygl'. Ers y pandemig, mae'r rhanbarth wedi gweld cynnydd yn nifer y Plant a Phobl Ifanc sy'n ceisio cymorth gydag anawsterau emosiynol a meddyliol cymhleth[4]. • Amlygodd yr Arolwg Llesiant lefel y pryder ymhlith ymatebwyr yr arolwg ynghylch teuluoedd sy'n wynebu tlodi bwyd a fforddiadwyedd bwyd yn y dyfodol. Pan ofynnwyd – 'beth sy'n eich pryderu chi fwyaf am gyfrifoldeb byd-eang eich sir yn y dyfodol?', nodwyd tlodi bwyd fel y pryder pennaf, wrth i 61% o ymatebwyr ddewis yr ateb hwn[5].

[1] "Child poverty in your area 2014/15 – 2019/20". End Child Poverty Coalition. Ar-lein: http://www.endchildpoverty.org.uk/local-child-poverty-data-2014-15- 2019-20/. Adalwyd: 25.09.2021.
[2] CACI Paycheck Directory MSOA. 2020.
[3] CACI Paycheck Directory (2020). 'No of HH below 60% GB median income.' [Mewnol].
[4] Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022 (Cyrchwyd: 10.10.22).
[5] Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022 (Cyrchwyd: 10.10.22).

- Mae tlodi yn parhau i fod yn un o heriau mwyaf y Sir. Enillion ac incwm isel, gofal plant fforddiadwy, gostyngiad yn y Credyd Cynhwysol a chostau tai uchel/tai fforddiadwy sy'n ysgogi tlodi yng Ngheredigion

- Mae llawer o'r stoc tai yng Ngheredigion yn anaddas oherwydd bod yr adeiladau hyn mor hen, sy'n golygu ei bod yn anodd eu gwresogi a'u haddasu er mwyn gwella diogelwch a'u perfformiad wrth ddefnyddio ynni mewn ffordd effeithlon, ac o ganlyniad, mae preswylwyr Ceredigion yn wynebu costau ynni uwch. Yn 2019, y gost ganolrifol flynyddol amcangyfrifedig am ynni yng Ngheredigion ar gyfer fflatiau a oedd yn bodoli eisoes oedd £651 ac roedd yn £1,158 ar gyfer cartrefi a oedd yn bodoli eisoes, ac mae'r ddau yma lawer yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol (£525 ar gyfer fflatiau a oedd yn bodoli eisoes a £907 ar gyfer tai a oedd yn bodoli eisoes)[6]. Mae'n debygol iawn y bydd y ffigurau hyn wedi codi o ganlyniad i'r argyfwng ynni presennol yn y DU. Bydd hyn yn cael effaith niweidiol ar bobl hŷn, yn enwedig y rhai sydd eisoes yn byw mewn sefyllfa o dlodi tanwydd, gan bod angen i'r gwres fod ar dymheredd uwch a bydd angen ei adael ymlaen am gyfnod hwy fel arfer. At hynny, lleolir cyfran uchel o aelwydydd Ceredigion oddi ar y prif rhwydwaith nwy, sy'n golygu bod preswylwyr yn ddibynnol ar danwydd drytach megis olew, trydan neu LPG a thariffau tanwydd deuol[7].

Uchelgais:

- Cydweithio i gyflawni uchelgeisiau cyffredin ar gyfer mynd i'r afael â chaledi, tlodi ac anghydraddoldebau yng Ngheredigion, oherwydd gall y rhain gael effaith ar draws pob un o'r pedwar piler llesiant – llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol

Beth fyddwn ni'n ei wneud:

0.1 Bydd y BGC yn blaenoriaethu mynd i'r afael â chaledi a thlodi mewn ymateb i'r argyfwng costau byw.

0.2 Bydd yr is-grŵp tlodi yn gweithredu fel llais i'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan dlodi a chaledi yng Ngheredigion. Y grŵp hwn fydd y llygaid a'r clustiau, gan wybod beth sydd ei angen ar gymunedau a dinasyddion a'r wybodaeth sydd gan bartneriaid. Bydd buddion ac adnoddau i liniaru effaith tlodi yn cael eu casglu a'u rhannu mewn ffordd gydlynol er mwyn sicrhau ei fod yn cyrraedd pawb sydd angen cymorth.

[6] Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (2020).'Energy Performance Certificate statistics for new and existing flats and houses'. [Ar-lein]. Ar gael ar: https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/housing/datasets/energyperformancecertificatestatisticsfornewandexistingflatsandhouses (Mynediad: 21.10.21).
[7] Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022 (Cyrchwyd: 10.10.22).

0.3 Bydd yr Is-grŵp tlodi sy'n cynnwys rhwydwaith o sefydliadau partner yn craffu ar waith y BGC i wella'r gwaith a wneir i frwydro yn erbyn tlodi ar draws pob un o'r pedwar amcan.

DRAFT

Amcan llesiant 1: **Cydweithio i sicrhau economi gynaliadwy sydd o fudd i bobl leol ac sy'n adeiladu ar gryfderau Ceredigion.**
Pam yr amcan hwn: • O'n hasesiad llesiant, rydym yn gwybod bod y rhagwelir y bydd poblogaeth Ceredigion yn gostwng dros y 25 mlynedd nesaf, gan gynnwys parhad i'r tueddiadau sydd wedi gweld y boblogaeth oedran gweithio yn lleihau ac allfudiad pobl ifanc i ardaloedd arall yng Nghymru a'r DU. Ar yr un amser mae'r boblogaeth yn heneiddio. Bydd effeithiau'r newidiadau yma yn eang, bydd yn debygol o effeithio llesiant economaidd, cymdeithasol a diwylliannol y sir. Er enghraifft, bydd yn effeithio ar allu'r gweithlu i fodloni gofynion sgiliau'r economi leol, ac wrth amddiffyn traddodiadau diwylliannol cryf y sir[8]. • Mae patrymau gweithio yn newid ac wedi dod i'r amlwg yn ystod COVID-19. Mae yna angen i weithio yn fwy hyblyg er mwyn cefnogi'r gweithlu presennol ac i annog eraill i mewn i'r gweithlu yn y dyfodol, megis oriau gweithio hyblyg, lleoliad gwaith a mwy o hyblygrwydd o gwmpas gofal plant. Rydym yn gwybod gwerth bod yn y gwaith a'r effaith ar lesiant, a gall y tueddiadau yma arwain at ffyrdd o greu cyfleoedd cyflogi ac i lenwi bylchau sgiliau sydd wedi adnabod yn yr economi lleol. • Rydym yn ddibynnol ar gysylltedd digidol, ac mae hyn yn cynyddu yn enwedig yn dilyn pandemig COVID-19, mae'r tueddiadau yma yn debygol o barhau. Mae'r Asesiad yn arddangos pwysigrwydd band-llydan cyflym a dibynadwy a gwasanaethau ffonau symudol i fusnesau, cymunedau ac unigolion. Bydd gwella cysylltedd digidol yng Ngheredigion yn hanfodol i ddarparu'r seilwaith sydd yn angenrheidiol i'r dyfodol. • Mae straen ac anawsterau ariannol sy'n deillio o'r pandemig, ynghyd â chostau byw cynyddol ac amgylcheddau gwaith gwael, i gyd yn cyfrannu at anghydraddoldebau mewn lefelau afiechyd cronig a chyfraddau marwolaethau ar draws Cymru. Addasodd llawer o gyflogwyr yn gyflym i ddiogelu iechyd eu gweithlu yn ystod y pandemig. Wrth i ni geisio llunio dyfodol gwell i Gymru, mae'n ddyletswydd arnom i wella cyfranogiad mewn gwaith teg ar gyfer iechyd, llesiant a thegwch. Ar lefelau lleol a rhanbarthol, rhaid i ni weithredu gyda ffocws a dwysedd i wneud mynediad at waith o ansawdd da yn decach, defnyddio arian cyhoeddus i wella

[8] Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022 (Cyrchwyd: 10.10.22).

amodau gwaith a llunio partneriaeth â busnesau i hyrwyddo a gweithredu gwaith teg. (Gwaith teg ar gyfer iechyd, llesiant a thegwch, Iechyd Cyhoeddus Cymru 2022)

Ein huchelgeisiau:

- Cefnogi gwaith y Bartneriaeth Sgiliau Rhanbarthol i sicrhau bod anghenion lleol a bylchau sgiliau yn cael eu nodi ac yn cael sylw.
- Manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd ariannu yn y dyfodol i gyflawni amcanion y BGC.
- Ystyried ffyrdd arloesol o wneud cadwyni cyflenwi yn fwy effeithlon gan gefnogi'r economi leol yr un pryd.
- Sefydliadau'r BGC yn ysgogi cyfranogiad mwy cynhwysol mewn gwaith teg, cynaliadwy fel rhan o'r ymdrechion i ddatblygu economi llesiant a sicrhau arferion gorau yn yr economi sylfaenol.

Beth fyddwn ni'n ei wneud:

1.1 Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i nodi bylchau sgiliau ac yn cynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i fanteisio ar gyfleoedd gyrfa yn y sector cyhoeddus a phreifat sy'n addas ar gyfer y dyfodol, gan gynnwys uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer economi werdd. Byddwn yn hyrwyddo dull gweithredu ar draws ein sefydliadau ac yn archwilio'r angen am raglenni prentisiaeth cryfach sy'n darparu sgiliau ar gyfer cyflogaeth.

1.2 Bydd grŵp partneriaeth yn cael ei sefydlu i gyflawni Cronfa Ffyniant Gyffredin y DU. Bydd hyn yn sicrhau trosolwg traws-sefydliadol a dull gweithredu ar y cyd ar gyfer mynd i'r afael â blaenoriaethau lleol. Bydd hyn hefyd yn hwyluso alinio ffrydiau ariannu lle bo'n briodol.

1.3 Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i nodi cyllid ar y cyd a chyflawni argymhellion adroddiad Canolfan Strategaethau Economaidd Lleol (CLES) ar greu cyfoeth yn yr economi sylfaenol. Byddwn yn datblygu cynllun gweithredu traws-sefydliadol i gyflawni'r argymhellion hyn.

1.4 Bydd holl sefydliadau'r BGC yn ymrwymo i ddatblygu meddylfryd gwaith teg, rhoi gwaith teg wrth wraidd polisïau a chynlluniau, creu gwaith teg a bod yn esiamplau o waith teg yng Ngheredigion gan arddangos gwerth dull gweithredu o'r fath i fusnesau a'r gymuned a hyrwyddo mynediad i waith teg i bawb.

Amcan llesiant 2:

Cydweithio i leihau anghydraddoldebau yn ein cymunedau a defnyddio atebion cymdeithasol a gwyrdd i wella iechyd corfforol a meddyliol.

Pam yr amcan hwn

- Mae Pandemig COVID-19 wedi creu anghydraddoldebau newydd ac wedi gwaethygu'r rhai sy'n bodoli eisoes. Mae Adroddiad Anghydraddoldeb yng Nghymru'r Dyfodol[9] yn dangos mai'r rhai sy'n byw mewn iechyd gwael, tlodi neu mewn cymunedau ymylol sydd wedi cael eu taro waethaf gan y pandemig. Yn ogystal, COVID-19 wedi tynnu sylw at y bwlch enfawr yn y dystiolaeth wrth gasglu data ar nodweddion gwarchodedig

- Mae ein hiechyd wedi'i gysylltu'n agos ag agweddau cymdeithasol ac economaidd ar ein bywydau: o ble rydym yn cael ein geni, ble rydym yn byw ac yn gweithio, i'n cyfleoedd addysgol, ein hincwm, a'n dylanwad. Mae'r ffactorau cymdeithasol hyn yn arwain at anghydraddoldebau iechyd a llesiant ar draws pobl a chymunedau gwahanol, o ran mynediad at ofal iechyd, ac o ran y cyfleoedd sydd gennym i fyw bywydau iach. Wrth gwrs, nid dyma'r unig ffactorau a gall presgripsiynu cymdeithasol gynnig manteisio cadarnhaol a helpu i fynd i'r afael â'r materion hyn. Mae presgripsiynu cymdeithasol yn ymwneud â llesiant cyfannol a rhoi'r cyfrifoldeb am reoli iechyd gyda'r unigolyn, ac mae'n gyfrwng i rymuso a galluogi.

- Mae tystiolaeth gyson bod ymgysylltu â byd natur yn fuddiol o ran gweithgarwch corfforol a llesiant meddyliol ac mae presgripsiynu cymdeithasol hefyd yn cynnwys cael mynediad at gymorth ar faterion megis dyled a thai yn ogystal â gweithgareddau megis celf a grwpiau cymdeithasol. Mae tystiolaeth yn awgrymu y gall cael mynediad rhwydd at gymorth a threulio hyd yn oed ychydig o amser yn yr awyr agored fod yn fuddiol, gan arwain ymchwilwyr i alw ar bawb i gael 'dos o natur' bob dydd. Mae ymchwil hefyd wedi dangos bod yr enillion cymdeithasol ar fuddsoddi mewn gwirfoddoli gwyrdd yn rhagorol.

- Bu diddordeb yn ddiweddar ym maes iechyd y cyhoedd mewn effeithiau cadarnhaol bod yn agos i'r arfordir ar iechyd a llesiant. Gyda phrofiad sylweddol o bresgripsiynu cymdeithasol 'gwyrdd' lle mae pobl â phroblemau iechyd meddwl megis iselder, gorbryder a

[9] D MacBride-Stewart, S. a Dr Parken, A. (2021). Inequalities in a Future Wales: Areas for action in work, climate and demographic change – Full Report. [Ar-lein]. Ar gael ar: Future Trends and Inequalities in Wales (futuregenerations.wales) (Cyrchwyd: 07.02.2021).

phroblemau gyda defnyddio sylweddau yn cael eu cyfeirio at weithgareddau seiliedig ar natur. Fel sir arfordirol cydnabyddir potensial presgripsiynu cymdeithasol 'glas', megis therapi syrffio i hybu cysylltiad cymdeithasol, iechyd meddwl a llesiant cadarnhaol.

Ein huchelgeisiau dros gyfnod y cynllun 5 mlynedd:

- Rhoi sylw i anghydraddoldebau daearyddol trwy waith seiliedig ar le sydd wedi'i wreiddio yn y gymuned er mwyn sicrhau grymuso hirdymor

- Gwella mynediad anghyfartal at fwyd iach a gweithio i wella cynaliadwyedd y system fwyd yng Ngheredigion.

- Presgripsiynu cymdeithasol gwyrdd a glas, a ddarperir gan wasanaethau sydd wedi'u cydgysylltu'n dda, yw'r dull atgyfeirio arferol a derbyniol ar gyfer gwella iechyd.

- Manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wella a hyrwyddo potensial cysylltedd digidol.

Beth fyddwn ni'n ei wneud:

2.1 Byddwn yn defnyddio dull partneriaeth i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a chaledi gan ddefnyddio'r ymyriadau seiliedig ar le. Byddwn yn canolbwyntio ar Aberteifi, tref sydd wedi cael ei tharo'n arbennig o wael gan bandemig y coronafeirws ac mae cryn dystiolaeth i ddangos ei bod yn ardal sydd â lefelau uchel o anghydraddoldebau iechyd ac amddifadedd. Bydd hyn yn cynnwys:

2.1.1 Cynnal astudiaeth waelodlin gychwynnol gyda ffocws ar fynd i'r afael â chaledi. Parhau i ganolbwyntio ar ddangosyddion caledi allweddol – amddifadedd, credyd cynhwysol, incwm aelwydydd, tlodi plant, cyflogaeth a swyddi, banciau bwyd, tai, diogelwch cymunedol, gwres/tanwydd.

2.1.2 Mapio asedau ac adnoddau ar draws y gymuned gyfan a nodi bylchau posibl ar gyfer camau gweithredu ataliol yn ogystal â chyfleoedd presennol a phosibl ar gyfer presgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas, ac integreiddio ymhellach gwaith y presgripsiynwyr cymdeithasol a chysylltwyr cymunedol.

2.1.3 Nodi ymyriadau ar y cyd y cytunwyd arnynt i wella darpariaeth gwasanaeth i'w gweithredu gan y BGC.

2.2	Byddwn yn archwilio'r cyfleoedd i Geredigion fod yn Lle Bwyd Cynaliadwy er mwyn mynd i'r afael â materion yn ymwneud â chynaliadwyedd bwyd, mynediad, fforddiadwyedd a buddion llesiant cynlluniau tyfu cymunedol
2.3	Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella mannau cymunedol. Cysylltu pobl ifanc â chyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith wirioneddol gymunedol i wella mannau cymunedol.
2.4	Bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ceisio cryfhau gwaith Rhaglen Ddigidol Tyfu Canolbarth Cymru i sicrhau dull cydgysylltiedig er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wella'r seilwaith digidol.

Amcan llesiant 3:

Cydweithio i gyflawni mentrau datgarboneiddio yng Ngheredigion i ddiogelu a gwella ein hadnoddau naturiol.

Pam yr amcan hwn

O'n hasesiad llesiant, rydym yn gwybod mae Newid Hinsawdd yn parhau i fod yn un o heriau allweddol i ni ac i genedlaethau'r dyfodol. Mae'r Asesiad yn dangos y gwerth mae pobl leol yn gosod ar ei amgylchedd lleol ac ar y rôl allweddol mae'n chwarae ar ei lesiant, ond mae angen cymryd camau nawr i ddiogelu'r amgylchedd ac i liniaru'r effeithiau ar yr amgylchedd ac ar y fioamrywiaeth o'n cwmpas.

- Bydd datgarboneiddio yn heriol ac mae angen ystyried yn ofalus sut i'w weithredu.
- Mae plant yn teimlo eu bod wedi'u cysylltu â'r amgylchedd naturiol ac yn ymwybodol iawn o'r angen i'w warchod[10].
- Mae ymwybyddiaeth a phryderon pobl ifanc am warchod yr amgylchedd yn parhau i dyfu[11].
- Roedd pobl ifanc yn poeni mwyaf am dipio anghyfreithlon a cholled ardaloedd gwyrdd[12].

Ein huchelgeisiau dros gyfnod y cynllun 5 mlynedd:

[10] Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022 (Cyrchwyd: 10.10.22).
[11] Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022 (Cyrchwyd: 10.10.22).
[12] Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022 (Cyrchwyd: 10.10.22).

- Ceisio cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio o fewn cymunedau
- Cyrraedd statws Sero Net erbyn 2030
- Uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd
- Paratoi ar gyfer effeithiau newid hinsawdd

Beth fyddwn ni'n ei wneud:

3.1 Cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio i gefnogi uchelgais Llywodraeth Cymru i gael sector cyhoeddus sero net erbyn 2030

3.2 Ceisio gwella ansawdd aer, dŵr a'r amgylcheddol trwy gefnogi mesurau atal llygredd

3.3 Ceisio gwarchod a gwella amrywiaeth fiolegol yng Ngheredigion i fynd i'r afael â'r argyfwng natur

3.4 Helpu i ddatblygu cymunedau ymaddasol a chydnerth mewn ymateb i newid hinsawdd, gan annog arloesi a datblygu atebion sy'n seiliedig ar natur

3.5 Manteisio i'r eithaf ar y cyfle i uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd

Amcan llesiant 4:

Cydweithio er mwyn i gymunedau deimlo'n ddiogel ac wedi'u cysylltu, gan hyrwyddo amrywiaeth ddiwylliannol a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.

Pam yr amcan hwn.

- Gwyddom fod cysylltiad cryf efo iaith a diwylliant yng Ngheredigion a bydd darparu cyfleoedd i bobl i ddysgu a gwella ei sgiliau iaith Cymraeg yn hanfodol er mwyn cadw'r iaith yn fyw i genedlaethau'r dyfodol. Dynododd yr Arolwg Lles bod siarad Cymraeg yn hynod o bwysig er mwyn cynnig ymdeimlad o gynhwysiant a hunaniaeth, sy'n gallu cael canlyniadau lles cadarnhaol[13]. Ystyrir bod

[13] Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: [Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022] (Cyrchwyd: 10.10.22).

Ceredigion yn un o gadarnleoedd yr iaith Gymraeg, er gwaethaf y ffaith ei bod yn cynnwys poblogaeth sylweddol o fyfyrwyr. Mewn byd sy'n globaleiddio, gall hunaniaeth arbennig, megis bod yn Gymro neu'n Gymraes, fod yn brofiad cyffrous a chyfoethog. Mae ymchwil yn dangos y gall datblygu'r Gymraeg yn ystod blynyddoedd cynnar annog ymdeimlad o berthyn, a chynnig llwybr at gyfleoedd diwylliannol a chymdeithasol newydd megis llenyddiaeth, cerddoriaeth, ffilm a theatr yn nes ymlaen mewn bywyd. Hefyd, mae sicrhau bod siaradwyr Cymraeg yn pasio'r iaith ymlaen i'r genhedlaeth nesaf a bod plant yn cael cyfleoedd i gymdeithasu yn yr iaith yn eu hardaloedd lleol yn hanfodol i oroesiad y Gymraeg.

- Mae ymgysylltiad cymdeithasol yn sbardun allweddol canlyniadau lles. Ar lefel gymdeithasol, mae pobl a chymunedau cydnerth ac sydd â chysylltiadau da yn hapusach ac yn iachach, ac yn gallu siapio eu bywydau mewn ffordd gadarnhaol yn well[14]. Mae sicrhau cymunedau â chysylltiadau da yn dod yn bwysicach, ac yn 2020, lansiodd Llywodraeth Cymru ei strategaeth gyntaf; 'Cysylltu Cymunedau', er mwyn mynd i'r afael â digartrefedd ac ynysu cymdeithasol a meithrin cysylltiad cymdeithasol cryfach. Mae hyn yn arbennig o bwysig mewn ardaloedd gwledig fel Ceredigion, oherwydd y gallai rhwystrau strwythurol gyfyngu ar ymgysylltiad, a allai arwain at unigrwydd ac ynysu cymdeithasol tybiedig.
- Er gwaetha'r ffigurau troseddu isel yng Ngheredigion, mae teimlo'n ddiogel yn hanfodol o hyd i lesiant, ac mae'n nodwedd amlwg yn y arolwg llesiant a'r digwyddiadau ar gyfer rhanddeiliaid. Ond ar draws yr holl ymatebion, teimlo'n ddiogel yn eu cartref eu hunain oedd yr thema unigol bwysicaf, a nodwyd gan 61% o'r ymatebwyr[15]. Er bod y canfyddiad o droseddu yn tueddu i fod yn uwch na realiti troseddu, nid yw'n hollol glir pam y daeth yr ymdeimlad ehangach o deimlo'n ddiogel i'r amlwg mor aml yn ystod yr ymgynghoriad.

[14] Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022 (Cyrchwyd: 10.10.22).
[15] Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion (2022). 'Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022'. [Ar-lein]. Ar gael ar: Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion 2022 (Cyrchwyd: 10.10.22).

Ein huchelgeisiau:

- Ceredigion yn fan lle mae amrywiaeth ddiwylliannol a'r Gymraeg yn cael eu dathlu
- Y gymuned yn cael ei chynnwys er mwyn i bobl deimlo eu bod wedi'u grymuso ac yn wybodus er mwyn sicrhau diogelwch cymunedol lleol
- Ceredigion yn lle diogel gydag amgylchedd awyr agored hygyrch ac iach y mae pawb yn ei ddefnyddio a'i fwynhau

Beth fyddwn ni'n ei wneud

4.1 Bydd y BGC yn cefnogi Strategaeth Ddiwylliannol Ceredigion a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd yn strategaeth gymunedol i ddefnyddio ein diwylliant a'n hanes i wneud i bobl deimlo eu bod yn perthyn i'w cymuned, wedi buddsoddi ynddi ac yn cael eu gwerthfawrogi. Ymfalchïo yn y gorffennol a helpu i lunio'r dyfodol.

4.2 Gweithredu Strategaeth y Gymraeg newydd a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd holl bartneriaid y BGC yn ystyried beth fydd eu camau nesaf y tu hwnt i weithredu gofynion statudol Mesur y Gymraeg, i annog y defnydd o'r Gymraeg a diwylliant Cymru yn y gweithle a chryfhau ymdeimlad o le a chymuned.

4.3 Caiff Asesiad Strategol o Droseddau ac Anhrefn Ceredigion ei gynnal i lywio gwaith y Bartneriaeth Diogelwch Cymunedol a helpu i ddeall ofn troseddu yng Ngheredigion.

4.4 Cynhelir cyfarfodydd Monitro Tensiwn Cymunedol gyda sefydliadau partner i nodi dangosyddion cynnar o densiynau sy'n datblygu o fewn cymunedau a gweithredu ffrydiau gwaith ymyrraeth gynnar ac atal yn yr ardaloedd hynny.

4.5 Bydd partneriaid yn parhau i gydweithio i gefnogi a chroesawu ceiswyr lloches a ffoaduriaid i Geredigion.

4.6 Gweithio mewn partneriaeth i ddangos ymrwymiad clir i gefnogi ac ymgorffori nodau ac amcanion y Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol: Cymru Wrth-hiliol.

Atodiad 1: Sut mae'r rhain yn cyfrannu at y Saith Nod Llesiant

Cymru lewyrchus

Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol, carbon isel sy'n cydnabod y terfynau sydd ar yr amgylchedd bydeang ac sydd, o ganlyniad, yn defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon a chymesur (gan gynnwys gweithredu ar newid yn yr hinsawdd); ac sy'n datblygu poblogaeth fedrus ac addysgedig mewn economi sy'n cynhyrchu cyfoeth ac yn cynnig cyfleoedd cyflogaeth, gan ganiatáu i bobl fanteisio ar y cyfoeth a gynhyrchir drwy gael gafael ar waith addas.

1.1	Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i nodi bylchau sgiliau a chynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i gwrdd â chyfleoedd gyrfa yn y sector cyhoeddus a phreifat sy'n addas ar gyfer y dyfodol, gan gynnwys uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer economi werdd. Byddwn yn hyrwyddo dull gweithredu ar draws ein sefydliadau ac yn archwilio'r angen am raglenni prentisiaeth cryfach sy'n darparu sgiliau ar gyfer cyflogaeth.
1.2	Bydd grŵp partneriaeth yn cael ei sefydlu i gyflawni cronfa Ffyniant Gyffredin y DU. Bydd hyn yn sicrhau trosolwg traws-sefydliadol a dull ar y cyd o fynd i'r afael â blaenoriaethau lleol. Bydd hyn hefyd yn hwyluso alinio ffrydiau ariannu lle bo'n briodol.
1.3	Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i nodi cyllid ar y cyd a chyflawni argymhellion adroddiad Canolfan Strategaethau Economaidd Lleol (CLES) ar greu cyfoeth yn yr economi sylfaenol. Byddwn yn datblygu cynllun gweithredu traws-sefydliadol i gyflawni'r argymhellion hyn.
1.4	Bydd holl sefydliadau'r BGC yn ymrwymo i ddatblygu meddylfryd gwaith teg, rhoi gwaith teg wrth galon polisïau a chynlluniau, creu gwaith teg a bod yn esiamplau o waith teg yng Ngheredigion gan ddangos gwerth dull gweithredu o'r fath i fusnes a'r gymuned a hyrwyddo mynediad i waith teg i bawb.
2.4	Bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ceisio cryfhau gwaith Rhaglen Ddigidol Tyfu Canolbarth Cymru i sicrhau dull cydgysylltiedig o wneud y gorau o'r cyfleoedd i wella'r seilwaith digidol.
3.1	Cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio i gefnogi gwireddu uchelgais Llywodraeth Cymru o gael sector cyhoeddus sero net erbyn 2030.
3.2	Ceisio gwella ansawdd aer, dŵr a'r amgylcheddol trwy gefnogi mesurau atal llygredd.
3.3	Ceisio gwarchod a gwella amrywiaeth fiolegol yng Ngheredigion i fynd i'r afael â'r argyfwng natur.
3.4	Helpu i ddatblygu cymunedau ymaddasol a gwydn mewn ymateb i newid yn yr hinsawdd, gan annog arloesi a datblygu atebion seiliedig ar natur.

Cymru gydnerth Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol sy'n cynnal cydnerthedd cymdeithasol, economaidd ac ecolegol ynghyd â'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid yn yr hinsawdd)	
2.1.2	Mapio asedau ac adnoddau ar draws y gymuned gyfan a nodi bylchau posibl ar gyfer camau gweithredu ataliol yn ogystal â chyfleoedd presennol a phosibl ar gyfer presgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas, ac integreiddio ymhellach gwaith y presgripsiynwyr cymdeithasol a chysylltwyr cymunedol.
2.2	Byddwn yn archwilio'r cyfleoedd i Geredigion ddod yn Lle Bwyd Cynaliadwy er mwyn mynd i'r afael â materion yn ymwneud â chynaliadwyedd bwyd, mynediad, fforddiadwyedd a buddion llesiant cynlluniau tyfu cymunedol.
2.3	Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd eisiau rheoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella mannau cymunedol. Cysylltu pobl ifanc â chyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith wirioneddol gymunedol i wella mannau cymunedol.
2.4	Bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ceisio cryfhau gwaith Rhaglen Ddigidol Tyfu Canolbarth Cymru i sicrhau dull cydgysylltiedig o wneud y gorau o'r cyfleoedd i wella'r seilwaith digidol.
3.1	Cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio i gefnogi gwireddu uchelgais Llywodraeth Cymru o gael sector cyhoeddus sero net erbyn 2030.
3.2	Ceisio gwella ansawdd aer, dŵr a'r amgylcheddol trwy gefnogi mesurau atal llygredd.
3.3	Ceisio gwarchod a gwella amrywiaeth fiolegol yng Ngheredigion i fynd i'r afael â'r argyfwng natur.
3.4	Helpu i ddatblygu cymunedau ymaddasol a gwydn mewn ymateb i newid yn yr hinsawdd, gan annog arloesi a datblygu atebion seiliedig ar natur.
3.5	Gwneud y mwyaf o'r cyfle i uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd

Cymru sy'n fwy cyfartal Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau cymdeithasol-economaidd).	
1.1	Byddwn yn gweithio gyda phartneriaid i nodi bylchau sgiliau ac yn cynyddu sgiliau trigolion Ceredigion i fanteisio ar gyfleoedd gyrfa yn y sector cyhoeddus a phreifat sy'n addas ar gyfer y dyfodol, gan gynnwys uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer economi werdd. Byddwn yn hyrwyddo dull gweithredu ar draws ein sefydliadau ac yn archwilio'r angen am raglenni prentisiaeth cryfach sy'n darparu sgiliau ar gyfer cyflogaeth.
1.4	Bydd holl sefydliadau'r BGC yn ymrwymo i ddatblygu meddylfryd gwaith teg, rhoi gwaith teg wrth wraidd polisïau a chynlluniau, creu gwaith teg a bod yn esiamplau o waith teg yng Ngheredigion gan arddangos gwerth dull gweithredu o'r fath i fusnesau a'r gymuned a hyrwyddo mynediad i waith teg i bawb.
2.1	Byddwn yn defnyddio dull partneriaeth i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a chaledi gan ddefnyddio'r ymyriadau seiliedig ar le. Byddwn yn canolbwyntio ar Aberteifi, tref sydd wedi cael ei tharo'n arbennig o wael gan bandemig y coronafeirws ac mae cryn dystiolaeth i ddangos ei bod yn ardal sydd â lefelau uchel o anghydraddoldebau iechyd ac amddifadedd.
2.1.1	Cynnal astudiaeth waelodlin gychwynnol gyda ffocws ar fynd i'r afael â chaledi. Parhau i ganolbwyntio ar ddangosyddion caledi allweddol – amddifadedd, credyd cynhwysol, incwm aelwydydd, tlodi plant, cyflogaeth a swyddi, banciau bwyd, tai, diogelwch cymunedol, gwres/tanwydd.
2.1.2	Mapio asedau ac adnoddau ar draws y gymuned gyfan a nodi bylchau posibl ar gyfer gweithredu ataliol yn ogystal â chyfleoedd presennol a phosibl ar gyfer presgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas ac integreiddio ymhellach gwaith y presgripsiynwyr cymdeithasol a chysylltwyr cymunedol.
2.1.3	Nodi ymyriadau ar y cyd y cytunwyd arnynt i wella darpariaeth gwasanaeth i'w gweithredu gan y BGC.
2.2	Byddwn yn archwilio'r cyfleoedd i Geredigion fod yn Lle Bwyd Cynaliadwy er mwyn mynd i'r afael â materion yn ymwneud â chynaliadwyedd bwyd, mynediad, fforddiadwyedd a buddion llesiant cynlluniau tyfu cymunedol.
2.3	Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella mannau cymunedol. Cysylltu pobl ifanc â chyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith gymunedol wirioneddol i wella mannau cymunedol
4.6	Gweithio mewn partneriaeth i ddangos ymrwymiad clir i gefnogi ac ymgorffori nodau ac amcanion y Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol: Cymru Wrth-hiliol.

Cymru Iachach Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl a lle deellir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol	
2.1.2	Mapio asedau ac adnoddau ar draws y gymuned gyfan a nodi bylchau posibl ar gyfer camau gweithredu ataliol yn ogystal â chyfleoedd presennol a phosibl ar gyfer phresgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas, ac integreiddio ymhellach gwaith y presgripsiynwyr cymdeithasol a chysylltwyr cymunedol.
3.2	Ceisio gwella ansawdd aer, dŵr a'r amgylcheddol trwy gefnogi mesurau atal llygredd.
Cymru o gymunedau cydlynus Cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel sydd â chysylltiadau da.	
2.1	Byddwn yn defnyddio dull partneriaeth i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a chaledi gan ddefnyddio'r ymyriadau seiliedig ar le. Byddwn yn canolbwyntio ar Aberteifi, tref sydd wedi cael ei tharo'n arbennig o wael gan bandemig y coronafeirws ac mae cryn dystiolaeth i ddangos ei bod yn ardal sydd â lefelau uchel o anghydraddoldebau iechyd ac amddifadedd.
2.1.2	Mapio asedau ac adnoddau ar draws y gymuned gyfan a nodi bylchau posibl ar gyfer camau gweithredu ataliol yn ogystal â chyfleoedd presennol a phosibl ar gyfer presgripsiynu cymdeithasol, gwyrdd a glas, ac integreiddio ymhellach gwaith y presgripsiynwyr cymdeithasol a chysylltwyr cymunedol.
2.3	Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella mannau cymunedol. Cysylltu pobl ifanc â chyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith wirioneddol gymunedol i wella mannau cymunedol
2.4	Bydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn ceisio cryfhau gwaith Rhaglen Ddigidol Tyfu Canolbarth Cymru i sicrhau dull cydgysylltiedig er mwyn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i wella'r seilwaith digidol.
4.1	Bydd y BGC yn cefnogi Strategaeth Ddiwylliannol Ceredigion a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd yn strategaeth gymunedol i ddefnyddio ein diwylliant a'n hanes i wneud i bobl deimlo eu bod yn

	perthyn i'w cymuned, wedi buddsoddi ynddi ac yn cael eu gwerthfawrogi. Ymfalchïo yn y gorffennol a helpu i lunio'r dyfodol.
4.2	Gweithredu Strategaeth y Gymraeg newydd a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd holl bartneriaid y BGC yn ystyried beth fydd eu camau nesaf y tu hwnt i weithredu gofynion statudol Mesur y Gymraeg, i annog y defnydd o'r Gymraeg a diwylliant Cymru yn y gweithle a chryfhau ymdeimlad o le a chymuned.
4.3	Caiff Asesiad Strategol o Droseddau ac Anhrefn Ceredigion ei gynnal i lywio gwaith Partneriaeth Diogelwch Cymunedol a chynorthwyo i ddeall ofn troseddu yng Ngheredigion.
4.4	Cynhelir cyfarfodydd Monitro Tensiwn Cymunedol gyda sefydliadau partner i nodi dangosyddion cynnar o densiynau sy'n datblygu o fewn cymunedau a gweithredu ffrydiau gwaith ymyrraeth gynnar ac atal yn yr ardaloedd hynny.
4.5	Bydd partneriaid yn parhau i gydweithio i gefnogi a chroesawu ceiswyr lloches a ffoaduriaid i Geredigion.
4.6	Gweithio mewn partneriaeth i ddangos ymrwymiad clir i gefnogi ac ymgorffori nodau ac amcanion y Cynllun Gweithredu Cydraddoldeb Hiliol: Cymru Wrth-hiliol.

Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu

Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden.

4.1	Bydd y BGC yn cefnogi Strategaeth Ddiwylliannol Ceredigion a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd yn strategaeth gymunedol i ddefnyddio ein diwylliant a'n hanes i wneud i bobl deimlo eu bod yn perthyn i'w cymuned, wedi buddsoddi ynddi ac yn cael eu gwerthfawrogi. Ymfalchïo yn y gorffennol a helpu i lunio'r dyfodol.
4.2	Gweithredu Strategaeth y Gymraeg newydd a fydd yn cynnwys partneriaid ar draws y sir. Bydd holl bartneriaid y BGC yn ystyried beth fydd eu camau nesaf y tu hwnt i weithredu gofynion statudol Mesur y Gymraeg, i annog y defnydd o'r Gymraeg a diwylliant Cymru yn y gweithle a chryfhau ymdeimlad o le a chymuned.

Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.

2.2	Byddwn yn archwilio'r cyfleoedd i Geredigion fod yn Lle Bwyd Cynaliadwy er mwyn mynd i'r afael â materion yn ymwneud â chynaliadwyedd bwyd, mynediad, fforddiadwyedd a buddion llesiant cynlluniau tyfu cymunedol.
2.3	Gweithio gyda, a chefnogi, cymunedau sydd am reoli a gwella eu hamgylchedd lleol. Grymuso pawb, gan gynnwys pobl ifanc, i wella mannau cymunedol. Cysylltu pobl ifanc â chyfleoedd gweithredu cymdeithasol a fydd yn arwain at effaith wirioneddol gymunedol i wella mannau cymunedol.
3.1	Cyflawni gweithgarwch datgarboneiddio i gefnogi gwireddu uchelgais Llywodraeth Cymru i gael sector cyhoeddus sero net erbyn 2030.
3.2	Ceisio gwella ansawdd aer, dŵr a'r amgylcheddol trwy gefnogi mesurau atal llygredd.
3.3	Ceisio gwarchod a gwella amrywiaeth fiolegol yng Ngheredigion i fynd i'r afael â'r argyfwng natur.
3.4	Helpu i ddatblygu cymunedau ymaddasol a gwydn mewn ymateb i newid hinsawdd, gan annog arloesi a datblygu atebion seiliedig ar natur.
3.5	Manteisio i'r eithaf ar y cyfle i uwchsgilio ac ailhyfforddi ar gyfer adferiad gwyrdd

DRAFT

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion

https://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/partneriaethau/bwrdd-gwasanaethau-cyhoeddus-ceredigion/